

Civilutskottets betänkande

2021/22:CU36

Insatser på plan- och byggområdet med anledning av invasionen av Ukraina

Sammanfattning

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till ändring i plan- och bygglagen.

I plan- och bygglagen finns ett bemyndigande som innebär att regeringen får meddela föreskrifter om vissa undantag från den lagen för att snabbt kunna anordna boenden vid en särskilt omfattande tillströmning av asylsökande. Genom lagändringen utvidgas bemyndigandet till att även omfatta boenden för personer som ansöker om eller har uppehållstillstånd med tillfälligt skydd eller efter tillfälligt skydd och som inte är folkbokförda här i landet.

Lagändringen föreslås med anledning av Rysslands invasion av Ukraina som innebär en omfattande tillströmning av personer som fördrivits från Ukraina och som omfattas av ett beslut om tillfälligt skydd enligt EU:s s.k. massflyktsdirektiv.

Lagändringen föreslås träda i kraft den 2 maj 2022. Föreskrifter som meddelas med stöd av bemyndigandet i den nya lydelsen ska få avse tid fr.o.m. den 15 mars 2022.

Utskottet anser att riksdagen bör avslå motionsyrkandet.

I betänkandet finns en reservation (M, KD).

Utskottet föreslår att ärendet avgörs trots att det har varit tillgängligt kortare tid än två vardagar före den dag då det behandlas.

Behandlade förslag

Proposition 2021/22:211 Insatser på plan- och byggområdet med anledning av invasionen av Ukraina.

Ett yrkande i en följdmotion.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut3

Redogörelse för ärendet4

Utskottets överväganden5

 Insatser på plan- och byggområdet med anledning av invasionen av
 Ukraina5

Reservation7

 Översyn av det reviderade bemyndigandet, punkt 2 (M, KD)7

Bilaga 1

Förteckning över behandlade förslag8

 Propositionen8

 Följdmotionen8

Bilaga 2

Regeringens lagförslag9

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Regeringens lagförslag

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i plan- och bygglagen (2010:900).

Därmed bifaller riksdagen proposition 2021/22:211.

2. Översyn av det reviderade bemyndigandet

Riksdagen avslår motion

2021/22:4650 av Viktor Wärnick m.fl. (M).

Reservation (M, KD)

Utskottet föreslår att ärendet avgörs trots att det har varit tillgängligt kortare tid än två vardagar före den dag då det behandlas.

Stockholm den 26 april 2022

På civilutskottets vägnar

Larry Söder

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Larry Söder (KD), Johan Löfstrand (S), Viktor Wärnick (M), Elin Lundgren (S), Cecilie Tenfjord Toftby (M), Mikael Eskilandersson (SD), Leif Nysmed (S), Ola Johansson (C), Lars Püss (M), Roger Hedlund (SD), Sanne Lennström (S), Joakim Järrebring (S), Robert Hannah (L), Angelica Lundberg (SD), David Josefsson (M), Jon Thorbjörnson (V) och Elisabeth Falkhaven (MP).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet proposition 2021/22:211 Insatser på plan- och byggområdet med anledning av invasionen av Ukraina. I propositionen finns en redogörelse för ärendets beredning fram till regeringens beslut om propositionen.

Regeringens förslag till riksdagsbeslut återges i bilaga 1. Regeringens lagförslag finns i bilaga 2.

En motion har väckts med anledning av propositionen. Förslaget i motionen finns i bilaga 1.

Utskottets överväganden

Insatser på plan- och byggområdet med anledning av invasionen av Ukraina

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens lagförslag om insatser på plan- och byggområdet med anledning av invasionen av Ukraina.

Vidare avslår riksdagen ett motionsyrkande om en översyn av det reviderade bemyndigandet i ärendet.

Jämför reservationen (M, KD).

Bakgrund

Som en följd av flyktingkrisen 2015 beslutade riksdagen, efter förslag i propositionen Undantag från vissa bestämmelser i plan- och bygglagen vid tillströmning av asylsökande (prop. 2016/17:195, bet. 2017/18:CU3, rskr. 2017/18:19), att införa ett normgivningsbemyndigande i plan- och bygglagen (2010:900), förkortad PBL. Bemyndigandet ger regeringen möjlighet att meddela föreskrifter om undantag från vissa bestämmelser i den lagen. Sådana föreskrifter får meddelas om det är nödvändigt för att boenden för asylsökande snabbt ska kunna anordnas (16 kap. 13 a § PBL). En förutsättning för att regeringen ska få utnyttja bemyndigandet är att tillströmningen av asylsökande har varit eller kan väntas bli särskilt omfattande. Föreskrifterna får avse undantag från PBL:s bestämmelser om bl.a. bygglov, rivningslov och marklov och om genomförandet av bygg-, rivnings- och markåtgärder. Föreskrifterna om undantag får endast avse åtgärder för ändring av byggnadsverk eller nybyggnad av enkla byggnadsverk och avse åtgärder som pågår under högst tre år.

Propositionen

I propositionen anförs att Rysslands invasion av Ukraina medför en omfattande tillströmning av personer som fördrivits från Ukraina och som omfattas av ett beslut om tillfälligt skydd enligt EU:s s.k. massflyktsdirektiv¹. Åtgärder behövs snabbt för att kunna ta emot dessa personer. Regeringen konstaterar att den får meddela föreskrifter om undantag från vissa plan- och byggregler om det är nödvändigt för att snabbt kunna anordna boenden för asylsökande. Fördrivna personer som ansöker om uppehållstillstånd med tillfälligt skydd enligt massflyktsdirektivet behöver emellertid inte söka asyl,

¹ Rådets direktiv 2001/55/EG av den 20 juli 2001 om miniminormer för att ge tillfälligt skydd vid massiv tillströmning av fördrivna personer och om åtgärder för att främja en balans mellan medlemsstaternas insatser för att ta emot dessa personer och bära följderna av detta.

och dessa personer kommer därför som utgångspunkt inte att vara asylsökande. Regeringens bemyndigande behöver således utvidgas för att även omfatta dem som ansöker om uppehållstillstånd enligt massflyktsdirektivet.

Regeringen föreslår därför att bemyndigandet för regeringen att meddela föreskrifter om vissa undantag från PBL för att snabbt kunna anordna boenden vid en särskilt omfattande tillströmning av asylsökande ska utvidgas. Bemyndigandet ska även omfatta boenden för personer som ansöker om eller har uppehållstillstånd med tillfälligt skydd eller efter tillfälligt skydd och som inte är folkbokförda här i landet.

Lagändringen föreslås träda i kraft den 2 maj 2022. Föreskrifter som meddelas med stöd av bemyndigandet i den nya lydelsen ska dock få avse tid fr.o.m. den 15 mars 2022.

Motionen

I kommittémotion 2021/22:4650 av Viktor Wärnick m.fl. (M) begärs ett tillkännagivande om att regeringen bör göra en översyn av utformningen av det aktuella bemyndigandet i 16 kap. 13 a § PBL samt lämna de lagförslag som behövs för att förebygga ytterligare förändringar och undantag i händelse av en ny oförutsedd kris.

Utskottets ställningstagande

Det har inte väckts någon motion som går emot att riksdagen antar regeringens lagförslag. Lagförslaget bör därför antas av de skäl som anförs i propositionen.

Utskottet konstaterar att genom utvidgningen av det aktuella bemyndigandet i PBL åtgärdas något som i propositionen beskrivs som närmast ett förbiseende. Utskottet är inte berett att föreslå någon åtgärd från riksdagens sida med anledning av motionen om en översyn av det reviderade bemyndigandet. Motionsyrkandet bör därför avslås.

Reservation

Översyn av det reviderade bemyndigandet, punkt 2 (M, KD)

av Larry Söder (KD), Viktor Wärnick (M), Cecilie Tenfjord Toftby (M), Lars Püss (M) och David Josefsson (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2021/22:4650 av Viktor Wärnick m.fl. (M).

Ställningstagande

Vi konstaterar att det aktuella bemyndigandet i 16 kap. 13 a § PBL kom till som en följd av flyktingkrisen 2015. I samband med den extraordinära situation som invasionen av Ukraina innebär har det nu visat sig att bemyndigandet fått en bristfällig utformning, vilket lagförslaget i detta ärende syftar till att åtgärda. Eftersom även denna lagstiftningsprodukt har tagits fram efter ett snabbt förfarande kan det dock inte uteslutas att ytterligare förändringar av bemyndigandet kan behövas för att åstadkomma en fullt ändamålsenlig reglering.

Regeringen bör därför låta göra en översyn av utformningen av det aktuella bemyndigandet samt lämna de lagförslag som kan behövas för att förebygga ytterligare förändringar och undantag i händelse av en ny oförutsedd kris. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

BILAGA I

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2021/22:211 Insatser på plan- och byggområdet med anledning av invasionen av Ukraina:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i plan- och bygglagen (2010:900).

Följdmotionen

2021/22:4650 av Viktor Wärnick m.fl. (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en översyn av utformningen av bemyndigandet i 16 kap. 13 a § plan- och bygglagen ska göras och förslag lämnas på lagstiftningsförändringar som behövs för att förebygga att ytterligare förändringar och undantag behöver vidtas vid händelse av en ny oförutsedd kris och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om ändring i plan- och bygglagen (2010:900)

Härigenom föreskrivs att 16 kap. 13 a § plan- och bygglagen (2010:900) ska ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***16 kap.**13 a §¹

Om tillströmningen av asylsökande har varit eller kan väntas bli särskilt omfattande och om det är nödvändigt för att *boenden för asylsökande snabbt ska kunna anordnas*, får regeringen meddela föreskrifter om undantag från

Om tillströmningen av asylsökande *eller personer som ansöker om uppehållstillstånd med tillfälligt skydd* har varit eller kan väntas bli särskilt omfattande och det är nödvändigt för att *snabbt kunna anordna boenden för sådana utlänningar, eller för personer som har uppehållstillstånd med tillfälligt skydd eller som har uppehållstillstånd efter tillfälligt skydd och som inte är folkbokförda här i landet*, får regeringen meddela föreskrifter om undantag från

1. kraven på att hänsyn ska tas till allmänna intressen vid lokalisering av bebyggelse enligt 2 kap. 6, 9 och 10 §§,

2. kraven på tomter, allmänna platser och områden för andra anläggningar än byggnader enligt 8 kap. 9–12 §§,

3. kraven på bygglov, rivningslov och marklov enligt 9 kap. 2 och 10–13 §§, och

4. bestämmelserna om genomförandet av bygg-, rivnings- och markåtgärder i 10 kap. 2–4 §§.

Sådana föreskrifter om undantag ska vara proportionella i förhållande till de intressen som de bestämmelser som anges i första stycket 1–4 avser att skydda och främja. Föreskrifterna får endast avse åtgärder för ändring av byggnadsverk eller nybyggnad av enkla byggnadsverk och avse åtgärder som pågår under högst tre år.

1. Denna lag träder i kraft den 2 maj 2022.

2. Föreskrifter som meddelas med stöd av 16 kap. 13 a § i den nya lydelsen får avse tid från och med den 15 mars 2022.

¹ Senaste lydelse 2017:985.